

**ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ЄРЕВАНСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра гуманітарних дисциплін

# **УКРАЇНСЬКА МОВА**

**конспект лекцій для студентів заочної форми навчання  
(переклад вірменською мовою)**

**Викладач:** Бабаян Діана Павлівна

**м. Єреван - 2017 р.**

**Тема 1. Вступ: мета і завдання курсу. Графіка. Орфоепія. Звукові відповідності.  
Хто це?, Що це?. Знайомство. Формування ввічливості.**

Українська мова — національна мова українців. Належить до слов'янської групи індоєвропейської мовної сім'ї. Є державною мовою в Україні.

Український алфавіт складається з 33 літер (букв). Брати Кирило та Мефодій створили слов'янську азбуку в 9 столітті.

Թարգմանությունը՝

Ուկրաիներեն լեզուն - ուկրաինացիների ազգային լեզուն է: Այն պատկանում է սլավոնական խմբի հնդեվրոպական լեզվաընտանիքին: Պաշտոնական լեզուն է Ուկրաինայում:

Ուկր. այբուբենը բաղկացած է 33 տառերից: Կիրիլ և Մեֆոդիյ եղբայրները ստեղծել են սլավոնական այբուբենը 9-րդ դարում:

Ուկրաինատառ	Այբբենական անվանում	Արտասանություն
А а	ա	ա
Б б	բէ	բ
В в	վէ	գ
Г г	հէ	հ
Ґ ґ	գէ	գ
Д д	դէ	դ
Е е	է	է
Є є	ե	ե
Ж ж	ժէ	ժ
З з	զէ	զ
И и	(и.и.и.) Ի	(и.и.и.) Ի
І і	ի	ի
Ї ї	յի	յի
Й й	յոտ	յ
К к	կա	կ
Л л	լլ	լ
М м	էմ	մ
Н н	էն	ն
О о	օ	օ
П п	պէ	պ
Р р	էռ	ռ
С с	էս	ս
Т т	տէ	տ
У у	ու	ու
Ф ф	էֆ	ֆ
Х х	խա	խ

Ц ц	ց ց	ց
Ч ч	չ չ	չ չ
Ш ш	շ շ	շ
Щ щ	շ չ շ	շ չ
Ь ь	(ն ու մ լ) МЯГКИЙ ЗНАК	–
Ю ю	յ ու լ	յ ու լ
Я я	յ շ	յ շ

Немає літер: ы, э, ъ, ё

<b>ы-и</b>	сила, диво (ն ու ժ, հրաշք)
<b>э-е</b>	весна, земля (գարն ու լճ, հող)
<b>апостроф (’)</b>	м’яч, п’ять, п’ятница (գնդակ, հինգ, ուրբաթ)
<b>ё-йо</b>	його, серьёзный (իրաւ, լուրջ)

#### **Знайомство (ծանոթութիւն):**

1. Як Вас (тебе) звати?  
Мене звати ... .
2. Яке Ваше (твое) прізвище та ім’я?  
Моє прізвище ... та ім’я ... .
3. Звідки ти?  
Я з України / Китаю / Грузії / Вірменії / ... .
4. Скільки тобі / Вам років?  
Мені ... .
5. Де ти живеш?  
Я живу в ... .
6. Ти студент?  
Так, я студент.
7. Ти студентка?  
Так, я студентка.
8. Як справи?  
Добре.

**Словник:**

**Словник** — բառարան

**Прізвище** — ազգանուն

**Ім'я** — անուն

**Моє** — իմ

**Та, і, й** — և

**А-ն** միշտ արտասանվում է ինչպես համապատասխան ռուսական հնչյունը *мама* (մայր) բառի մեջ՝

ка́ва (սուրճ)

со́да (սոդա)

ва́за (ծաղկաման)

ра́да (խորհուրդ)

**О-ն** միշտ արտասանվում է ինչպես համապատասխան ռուսական հնչյունը *дом* (տուն) բառի մեջ: Ուկրաինեերենի մեջ այն երբեք չի մտնում [a]-ին՝

борода́ (մորուք)

зо́лото (ոսկի)

воро́на (ագռավ)

комáнда (թիմ)

**У-ն** միշտ արտասանվում է ինչպես համապատասխան ռուսական հնչյունը *стул* (աթոռ) բառի մեջ՝

бу́ква (տառ)

су́мка (պայուսակ)

вۇ́хо (ականջ)

ду́мка (կարծիք)

Շեշտադրված **е-ն** արտասանվում է ինչպես ռուսակա [э] հնչյունը: [Е]-ից առաջ բոլոր բաղաձայնները արտասանվում են կոպիտ՝

кле́н [կլէն], (թխկի)

ре́ктор [ռէկտոր], (ռեկտոր)

спортсме́н [սպորտսմէն], (սպորտսմեն, մարզիկ)

пе́кар [պէկառ], (հացթուխ)

Շեշտադրված **и-ն** արտասանվում է ոչ այնքան լարված, քան ռուսական [ы] հնչյունը՝

ро́дина [ռոդինա], (ընտանիք)

ми́ло [միլո], (օճառ)

ви́шня [վիշնյա], (բալ)

си́ла [սիլա], (ուժ)

**І** հնչյունը արտասանվում է ինչպես ռուսական [и] հնչյունը *игра* (խաղ) բառի մեջ՝

іме́нник [իմէննիկ], (գոյական անուն)

ідеа́л [իդէալ], (իդեալ)

інсти́тут [ինստիտուտ], (ինստիտուտ)

ігри́ [իհուի], (խաղեր)



- Поїду до товариша в Карпати.
- Бажаю гарно провести час, Миколо!
- Дякую, Олена Степанівно. До побачення!
- До побачення, Миколо!

**Թարգմանությունը՝**

**Հանդիպում**

- Բարի օր, Ելենա Ստեփանի:
- Բարի օր, Նիկոլայ: Ուրախ եմ քեզ տեսնել: Ինչպե՞ս են գործերդ:
- Շնորհակալություն, Ելենա Ստեփանի, լավ: Այսօր «գերազանց» հանձնեցի վերջին քննությունը:
- Շնորհավորում եմ: Անկեղծ ուրախ եմ ձեզ համար: Ինչպե՞ս ես մտածում անցկացնել արձակուրդներդ:
- Կգնամ Կարպատներ ընկերոջս մոտ:
- Ցանկանում եմ լավ անցկացնել ժամանակդ, Նիկոլայ:
- Շնորհակալություն, Ելենա Ստեփանի: Ցտեսություն:
- Ցտեսություն, Նիկոլայ:

**Формування ввічливості**

<b>Вітання:</b>	<b>Ողջույն՝</b>	<b>Прощання:</b>	<b>Հրաժեշտ՝</b>
Добрий ранок!	Բարի առավոտ	До побачення!	Ցտեսություն
Привіт!	Բարև	Бувай!	Հաջող
Добрий день!	Բարի օր	До завтра!	Մինչ վաղը
Добрий вечір!	Բարի երեկո	На все добре!	Ամենայն բարիք
Ласкаво просимо!	Բարի գալուստ		

<b>Վիճաբանություն:</b>	<b>Ներողություն՝</b>	<b>Згода:</b>	<b>Համաձայնություն՝</b>
Վիճաբանություն!	Ներիք	так	այո
Ստուգե՛ք!	Ներեցե՛ք	добре	լավ
Դարձրե՛ք!	Ներեցե՛ք	звичайно	իհարկե՛
Մի՞թե չե՛ք ստուգում:	Խնդրում եմ ներել ինձ	авжеж	իհարկե՛
Ստուգե՛ք, ինչու եմ տրտման մեջ:	Ներեցե՛ք, որ անհանգստացնում եմ		

Вибачте, що запізнився! Երեք, որ ուշացել եմ

<b>Подяка:</b>	Շնորհակալություն`	<b>Відмова:</b>	Հրաժարում`
Дякую	Շնորհակալություն	նի	ոչ
Спасибі	Շնորհակալություն		
Будь ласка	Խնդրում եմ/խնդրեմ		
Нема за що	Խնդրեմ		

<b>Прохання:</b>	Խնդրանք`
Дозвольте	Թույլ տվեք
Дозвольте увійти	Թույլ տվեք ներս մտնել
Дозвольте вийти	Թույլ տվեք դուրս գալ
Зачекайте, будь ласка	Խնդրում եմ սպասեք
Можна	Կարելի է

<b>Оцінювання:</b>	Գնահատում`
Дуже добре	Շատ լավ
Добре	Լավ
Нормально	Նորմալ
Погано	Վատ
Дуже погано	Շատ վատ

## Тема 2. Чергування голосних. Числівники кількісні та порядкові. Місяці.

Лексика до теми “Про себе”. Чергування приголосних. Займенники особові, присвійні.

Розповідь “Про себе”. Діалог “Зустріч”.

Чергування голосних:

і — о	стіл — на столі, кінь — на коні, ніч — вночі
і — е	осінь — без осені, піч — печі
і — е — о	шість — шести — шостий

## Числівники кількісні та порядкові

**Числівник** — це частина мови, що означає кількість предметів (один, два) або їх порядок при лічбі (сьомий, десятий).

Кількісні числівники — скільки?

Порядкові числівники — котрий?, котра?,котре?, який?.

Թարգմանությունը՝

Թվական անուն - խոսքի մաս է, որը ցույց է տալիս առարկաների թիվ, քանակ (մեկ, երկու) կամ թվային կարգ(յոթերորդ, տասներորդ):

Դասական թվականներ — որքա՞ն

Քանակական թվականներ — որերո՞ղ

Цифра	Кількісні числівники	Порядкові числівники
0	Нуль	Нульовий (-а, -е)
1	Один	Перший (-а, -е)
2	Два	Другий (-а, -е)
3	Три	Третій (-а, -е)
4	Чотири	Четвертий (-а, -е)
5	П'ять	П'ятий (-а, -е)
6	Шість	Шостий (-а, -е)
7	Сім	Сьомий (-а, -е)
8	Вісім	Восьмий (-а, -е)
9	Дев'ять	Дев'ятий (-а, -е)
10	Десять	Десятий (-а, -е)
20	Двадцять	Двадцятий (-а, -е)
30	Тридцять	Тридцятий (-а, -е)
40	Сорок	Сороковий (-а, -е)

50	П'ятдесят	П'ятдесятий (-а, -е)
60	Шістдесят	Шістдесятий (-а, -е)
70	Сімдесят	Сімдесятий (-а, -е)
80	Вісімдесят	Вісімдесятий (-а, -е)
90	Дев'яносто	Дев'яностий (-а, -е)
100	Сто	Сотий (-а, -е)

Один	одинадцять
Два	дванадцять
Три	тринадцять
Чотири + надцять	= чотирнадцять
П'ять	п'ятнадцять
Шість	шістнадцять
Сім ...	сімнадцять ...

Чергування приголосних:

<b>к — ц — ч</b>	рука — на руці — рученька
<b>г — з — ж</b>	нога — нозі — ніженька
<b>х — с — ш</b>	вухо — у вусі — вушко
<b>д — дж</b>	водити — воджу
<b>т — ч</b>	котити — кочу, летіти — лечу
<b>зд — ждж</b>	їздити — їжджу

#### Дні тижня

День тижня	Переклад
Понеділок	Երկուշաբթի
Вівторок	Երեքշաբթի
Середа	Չորեքշաբթի
Четвер	Հինգշաբթի

Ք'յտնիցյա	Ուրբաթ
Տսբոտա	Շաբաթ
Նեճիլյա	Կիրակի

**Քիտալնի սլոա**

Ձո?	ո՞ւ	Ձո տի?
Ձո?	ի՞նչ	Ձո քե?
Ճե?	որտե՞ր	Ճե տի յիոքե?
Քոլի?	ե՞րբ	Քոլի տի ոարոճիոյ?
Ձիլի?	ի՞նչպիսի՞ս	Ձիլի ու տեքո կոլոր օքեի?
Ձկ?	ի՞նչպե՞ս	Ձկ տոճի սքրաի?
Տկիլկի?	որքա՞ն	Տկիլկի տոճի րոկի?

Ձո	Միսյա	Ամիսներ
1	Տիքոն	Հոունվար
2	Լյոտիլ	Փետրվար
3	Բերեոն	Մարտ
4	Քոլտոն	Ապրիլ
5	Ճրաոն	Մայիս
6	Չերոն	Հունիս
7	Լիքոն	Հուլիս
8	Տերքոն	Օգոստոս
9	Վերեոն	Սեպտեմբեր
10	Ձոտոն	Հոկտեմբեր
11	Լիստոքո	Նոյեմբեր
12	Ճրոն	Դեկտեմբեր

## Про себе

Мене звати ... . Я народилась/народився ... року в місті ... . Мені ... років/рік. Я вірменка/вірменин. Я (не) працюю. Я студентка/студент першого курсу зі спеціальності "...” Єреванського навчально-наукового інституту Тернопільського національного економічного університету.

Я (не) комунікабельна людина. Люблю слухати музику. Мій улюблений гурт/улюблена співачка/улюблений співак ... . Коли мені потрібно розслабитися, дивлюсь телевізор або читаю. Моя улюблена програма ... , а книга - ... .

Найголовніше зараз — добре скласти іспити.

## Займенники особові, присвійні

**Займенник** — це частина мови, що вказує на предмети, ознаки або кількість, не називаючи їх.

Особові займенники:

Особа	Однина	Множина
Перша	Я	Ми
Друга	Ти	Ви
Третя	Він, вона, воно	Вони

Присвійні займенники:

Особа	Однина	Множина
Перша	Мій	Наш
Друга	Твій	Ваш
Третя	Його, її	Їхній

## Словник:

**Чергування голосних** — ձայնավորների հնչյունափոխությունը

**Чергування приголосних** — բաղաձայնների հնչյունափոխությունը

**Дні тижня** — շաբաթվա օրեր

**Питальні слова** — հարցական բառեր

**Займенник** — դերանուն

**Особові займенники** — անձնական դերանուններ

**Присвійні займенники** — ստացական դերանուններ

**Особа** — դեմք; անձ

**Тема 3. Граматичні вправи. Дієслово. Часи дієслова. Лексика до теми “Моя сім’я”.  
Розповідь “Моя сім’я”. Прийменники з, за, до, про, від, під, біля, коло, між. Лексика до  
теми “Наш університет”.**

**Дієслово** — це частина мови, яка означає дію або стан предмета і відповідає на питання що робить (робив, зробив, робитиме, зробить, робив би, зробив би тощо) предмет? що з ним робиться (робилося, робитиметься, зробиться, робилося б, зробилося б тощо)?.

*Наприклад:* читає, читав, прийшов, малюватиму тощо.

**Інфінітив (неозначена форма дієслова)** — вид дієслова із суфіксом **-ти**.

*Наприклад:* ходити, відзначити, пекти.

Часи дієслова	Наприклад
<b>Минулий час</b> означає дію, яка вже відбулася в минулому.	мав, писав
<b>Теперішній час</b> означає дію, яка, відбувається постійно або в момент мовлення.	пишемо, гуляю
<b>Майбутній час</b> означає дію, яка відбуватиметься чи відбудеться в майбутньому.	зроблю, працюватиму

Види дієслова	
<i>Недоконаний вид</i>	<i>Доконаний вид</i>
означає <u>незавершену</u> , необмежену в тривалості дію в минулому, теперішньому або майбутньому <b>що робити?</b> (що робив?, що робить? що робитиме?, що буде робити?)	означає дію, що <u>завершилася</u> в минулому або неодмінно відбудеться в майбутньому <b>що зробити?</b> (що зробив?, що зробить?)
<i>Наприклад:</i> співати, виконуватиме	<i>Наприклад:</i> переконати, підійшов

Минулий час	
Має суфікси:	Наприклад
<b>-в-</b> для чоловічого роду	Він писав
<b>-ла-</b> для жіночого роду	Вона писала
<b>-ло-</b> для середнього роду	Воно писало
<b>-ли-</b> для множини	Вони писали

Дієслова минулого часу можуть мати	
Недоконаний вид	Доконаний вид
Що робив?, що робила?, що робило?, що робили?	Що зробив?, що зробила?, що зробило?, що зробили?
<i>Наприклад:</i> писав, писала, писало, писали	<i>Наприклад:</i> написав, написала, написало, написали

Дієслова теперішнього часу мають тільки недоконаний вид				
Особа	Закінчення:		Наприклад	
	Однина	Множина	Однина	Множина
1	-у, -ю	-емо (-ємо), -имо (-їмо)	Я ходжу	Ми ходимо
2	-еш (-єш), -иш, (-їш)	-ете (-єте), -ите (-їте)	Ти ходиш	Ви ходите
3	-е (-є), -ить (-їть)	-уть (-ють), -ать (-ять)	Він (вона, воно) ходить	Воно ходить

Майбутній час				
Доконаний вид	Недоконаний вид			
	Проста форма		Складена форма	
Префікс + теперішній час дієслова	Інфінітив + закінчення		Особові форми допоміжного дієслова бути + інфінітив	
	<i>Однина</i>	<i>Множина</i>	<i>Однина</i>	<i>Множина</i>
	-му	-memo	буду	будемо
	-меш	-мете	будеш	будете
<i>Наприклад:</i> з (префікс)+ роблю (т.ч. дієслова) = зроблю	-ме	-муть	буде	будуть

**Словник:**

Дієслово — բայ

Минулий час — անցյալ ժամանակ

Теперішній час — ներկա ժամանակ

Майбутній час — ապագա ժամանակ

Суфікс — վերջածանց

Наприклад — օրինակ

Чоловічий рід — արական սեռ

**Жіночий рід** — իգական սեռ

**Множина** — հոգնակի թիվ

**Однина** — եզակի թիվ

**Доконаний** — կատարյալ

**Недоконаний** — անկատար

**Проста форма** — պարզ ձև

**Инфинитив (неозначена форма)** — անորոշ ձև

**Префікс** — նախամասնիկ

**Вправа** — վարժություն

**Відповідь** — պատասխան

**Закінчення** - վերջավորութուն

**Дія (գործողություն)**

Слова	Переклад
Слухати	լսել
Читати	կարդալ
Писати	գրել
Дивитися	նայել
Бачити	տեսնել
Сидіти	նստել
Стояти	կանգնել
Говорити	խոսել
Розмовляти	գրուցել
Мовчати	լռել
Відповідати	պատասխանել
Запитувати	հարցնել
Іти	գնալ
Хотіти	ուզել
Розуміти	հասկանալ
Думати	մտածել
Їсти	ուտել
Пити	խմել
Спати	քնել
Просити	խնդրել
Вчити	սովորել
Знати	իմանալ
Любити, кохати	սիրել

### Вправа 1

Від поданих іменників утворити і записати дієслова в неозначеній формі: зелень, праця, зустріч, догляд, ріст, гра, ходьба, життя, стрибок, дружба, слух, рахунок.

*Відповідь:* зелень — зеленіти, праця — працювати, зустріч — зустрічати, догляд — доглядати, ріст — рости, гра — грати, ходьба — ходити, життя — жити, стрибок — стрибати, дружба — дружити, слух — слухати, рахунок — рахувати.

### Вправа 2

Знайдіть дієслова, визначте їх вид і час:

1. Миколо поклав заяву на стіл.
2. Наші предки шанували сонце.
3. Вони вірили у магічну силу.

*Відповідь:*

1. Поклав — минулий час, доконаний вид (що зробив?), чоловічий рід.
2. Шанували — минулий час, недоконаний вид (що робили?).
3. Вірили — минулий час, недоконаний вид (що робили?).

### Лексика до теми “Моя сім’я”

Слова	Переклад
Сім’я/родина	ընտանիք
Мама/мати/матір	մայր
Тато/батько	հայր
Дитина (діти)	երեխա (երեխաներ)
Дочка/донька	դուստր
Син	որդի
Сестра	քույր
Брат	եղբայր
Дідусь	պապի
Бабуся	տատի
Тітка	հորաքույր, մորաքույր
Дядько	հորեղբայր, մորեղբայր (քեռի)
Чоловік	ամուսին
Дружина	կին
Онук	թոռ
Онука	թոռնուհի
Батьки	ծնողներ

## Моя сім'я

Моя сім'я невелика (велика), але дуже міцна і дружна. У нашій родині всі люблять і поважають один одного. Нас ... осіб: мама, тато, ... , ... і я.

Мою маму звати ... . Вона - перекладач (домогосподарка, бухгалтер). Моя мама добра, розумна і красива!

Тата звати ... . Він - директор заводу (водій, будівельник). Мій тато відповідальний і виконавчий.

Мою сестру/мого брата звати ... . Вона/він вчиться (працює) ... . Мені з нею/ним ніколи не буває нудно, вона/він завжди придумує цікаве заняття.

## Прийменник

**Прийменник** — це незмінна частина мови, що виражає залежність від інших слів у словосполученні та реченні: *біля* — կողքին, մոտ; *про* — մասին; *під* — տակ; *від* — -ից; *до* — մոտ; *на* — վրա; *у, в* — մեջ; *між* — միջև; *за* — ետևում.

Наприклад:	Օրինակ՝
Біля церкви	Եկեղեցու մոտ
Про співачку	Երգչուհու մասին
Під подушкою	Բարձի տակ
Від щастя	Երջանկությունից
До лікаря	Բժշկի մոտ
На столі	Սեղանի վրա
У коробці	Տուփի մեջ
Між ними	Նրանց միջև
За диваном	Բազմոցի ետևում

## Вправа 3

Перекласти українською мовою: тетрадь по армянському языку, лекція по истории, экзамен по математике.

*Відповідь:* тетрадь по армянському языку - зошит з вірменської мови, лекція по истории - лекція з історії, экзамен по математике — іспит з математики.

## Словник:

**Прийменник** — նախադրույթներ

**Речення** — նախադասություն

**ВНЗ (вищий навчальний заклад)** — ԲՈՒՀ (բարձրագույն ուսումնական հաստատություն)

**Державний** — պետական

**Захід** — վերջացում

**Конференція** — կոնֆերանս, գիտաժողով

### **Наш університет**

Я студент/студентка Єреванського навчально-наукового інституту Тернопільського національного економічного університету. Цей університет один із найкращих економічних ВНЗ в Україні.

Після закінчення ми отримаємо державний диплом України.

Адреса нашого інституту: Республіка Вірменія, м. Єреван, Аван, вул. Ачаряна 31. Він існує вже ... років.

Мій університет відповідає усім критеріям щодо навчального процесу та студентського життя. По-перше, він має четвертий рівень акредитації, що означає його високий статус та надання можливості здобуття дипломів магістра. По-друге, в університеті регулярно проводяться різноманітні заходи, тощо.

Загалом, я вважаю, що мій вибір університету був правильний, і на разі я маю змогу не тільки здобувати якісну освіту, а ще й розвиватися творчо.

### **Вправа 4**

Вставте пропущені букви: пр...звище, д...ректор, б...гатий, ч...тири, еконо...ка, ун...верситет, ябл...ня, інст...тут, г...рячий.

*Відповідь:* прізвище, директор, багатий, чотири, економіка, університет, яблуня, інститут, гарячий.